

Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie

Tussentijds verslag

INHOUDSTAFEL

1 - Tussentijds verslag GPCE.	3
2 - Analyse van de actieplannen en hun coherentie.	20
3 - Analyse van het beleid.	29

#beCircular

1. Tussentijds verslag GPCE

VOORWOORD

Wij leven de dag van vandaag in een energievretende, lineaire wereldeconomie die weinig rekening houdt met het milieu en die in snel tempo de grondstoffen van onze planeet opgebruikt. Deze economie speelt amper in op de behoeften van de burgers en zet aan tot blind consumptiegedrag, een vermindering van de loonkosten en een opbod om steeds meer te produceren. Kortom, de huidige economie is niet goed afgestemd op de uitdagingen waar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest mee te maken krijgt: economische uitdagingen, sociale uitdagingen, demografische uitdagingen en uitdagingen in verband met volksgezondheid, het klimaat en het leefmilieu.

Meer dan ooit biedt dit onhoudbare lineaire economische model ons de kans om de loop der dingen te veranderen, om af te stappen van een bepaald ontwikkelingsmodel en een nieuw model uit te vinden. Er moet een echte paradigmaverandering in gang worden gezet. Om dit te bereiken moeten we op creatieve en innovatieve manieren te werk gaan en aanvaarden dat dit risico's met zich meebrengt. We mogen ons heil niet meer zoeken in gemakkelijke oplossingen die al ettelijke keren op de proef zijn gesteld en waarvan de beperkingen zijn aangetoond. Het is de wens van de Brusselse regering om te kiezen voor een ontwikkelingsmodel dat niet alleen duurzaam, maar vooral menselijker is; waarvoor de economische groei geen doel meer is op zich, maar een middel dat ten dienste staat van een steeds verbeterende levenskwaliteit.

“

Dit onhoudbare lineaire economische model biedt de kans om de loop der dingen te veranderen, om een ontwikkelingsmodel te verlaten en een nieuw model uit te vinden

”

Het regeerakkoord van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bepaalt dat “onze lineaire economie (delven-produceren-consumeren-weggooien) wordt omgevormd tot een kringlooeconomie (recupereren-produceren-consumeren-hergebruiken)” en dat “het Gewest een strategische visie zal uitwerken op het leefmilieu als bron van lokale tewerkstelling door onze lineaire economie om te vormen tot een kringlooeconomie en tegelijk onze bedrijven beter in staat te stellen nieuwe markten aan te boren.”

Via het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie wil de Brusselse regering de Brusselaars een geloofwaardig alternatief bieden dat een lokale economie bevordert die is afgestemd op de behoeften van de burgers (wonen, winkelen, werken, vervoer, ontspanning) en van de bedrijven (kosten verminderen, groei, innovatie, aanwerving) en dat bijdraagt aan een betere levenskwaliteit voor de Brusselaars.

Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie heeft als taak om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op de kaart te zetten als een bijzonder innovatieve Europese regio, voortrekker op het vlak van openbaar beleid ter ondersteuning van de ontwikkeling van de circulaire economie, vanuit een voluntaristische benadering inzake het efficiënt beheer van de Hulpbronnen die deze regio rijk is. Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie voert initiatieven die de economie moeten dematerialiseren, zijn ecologische voetafdruk moeten verkleinen en bepaalde activiteiten moeten verankeren door korte economische ketens te ontwikkelen en de rijkdommen die door de Brusselse arbeidskrachten zijn geproduceerd op het grondgebied van het Gewest te houden. De ontwikkeling van een circulaire Brusselse economie gebeurt ook door te consumeren op een verantwoorde manier: beter kopen door in de mate van het mogelijke rekening te houden met sociale criteria rond delen en samen zijn. Wij samen, namelijk overheid, burgers en bedrijven, hebben dus de mogelijkheid om de wereld van morgen vorm te geven.

INLEIDING

Dit document beschrijft de stand van zaken van het GPCE sinds de lancering in maart 2016. Het bevat indicatoren die verzameld werden op basis van de informatie van het samenwerkingsplatform beCircular. De cijfers worden geïllustreerd met voorbeelden van gerealiseerde acties. De gebruikte gegevens betreffen de periode van maart 2016 tot december 2017.

Het is de bedoeling om dit voortgangsrapport van het GPCE elk jaar te actualiseren en te publiceren.

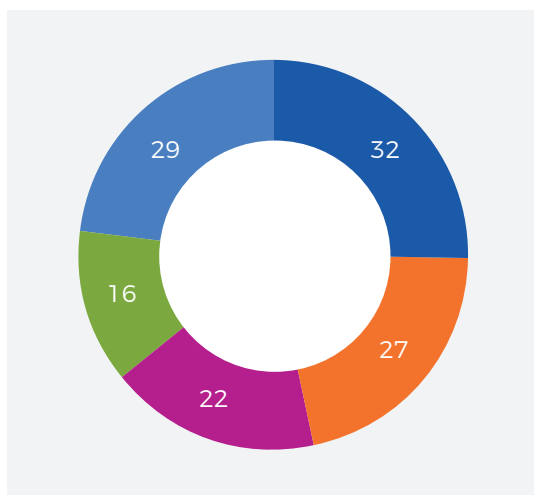
INHOUDSTAFEL

De presentatie van de geconsolideerde informatie bestaat uit 6 categorieën:

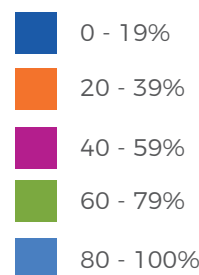
1 - Algemene stand van zaken	7
2 - Stand van zaken inzake samenwerking	8
3 - Ondersteuningsmaatregelen	10
4 - Financieringsmaatregelen	13
5 - Opleidingsmaatregelen	15
6 - Sensibiliseringsacties.....	17

ALGEMENE STAND VAN ZAKEN VAN HET PROGRAMMA

Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE) werd op 18 maart 2016 gezamenlijk ondertekend door de minister van Economie en Werkgelegenheid, Didier Gosuin, de minister van Huisvesting, Levenskwaliteit, Milieu, Energie, Hulp aan personen en personen met een handicap, Céline Fremault en staatssecretaris Fadila Laanan, belast met openbare netheid, wetenschappelijk onderzoek, sportinfrastructuren en openbaar ambt. **Het gemiddelde uitvoeringspercentage van de maatregelen van het GPCE bedraagt na 18 maanden 45%.**

UITVOERINGSPERCENTAGE VAN DE MAATREGELEN VAN HET GPCE.

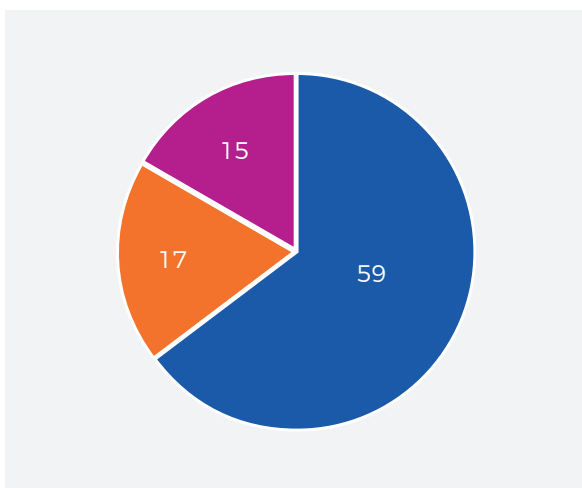

Van de 111 maatregelen van het GPCE zijn er slechts 14 niet opgestart. Deze zullen ontwikkeld worden in de tweede cyclus. Meer dan 20% van de maatregelen werd voor 100% gerealiseerd. Veel daarvan zijn terugkerend (met een uitvoeringscyclus per jaar die opnieuw opgestart kan worden). Bijvoorbeeld:

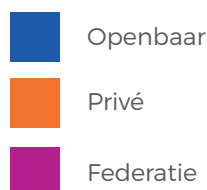
- De afvalsorteerprojecten op de bouwerven van de maatregel RD 14 werden eind 2017 afgesloten. In 2018 zijn er nieuwe projecten gepland.
- Het netwerk van duurzame bouwfacilitatoren, bestaande uit ongeveer 15 leden, heeft sinds 2016 10 vergaderingen georganiseerd. Hun visie op dit netwerk is **alle belanghebbenden betrekken in een collectief engagement om de acties continu te verbeteren, uitwisseling bevorderen en een betere coördinatie van de zichtbaarheid en het begeleidingsaanbod van de sector op het vlak van duurzaam bouwen voor alle professionals in de sector die actief zijn in het Brussels Gewest.**
- De leerstoel 'circulaire economie en stedelijk metabolisme', die begin januari gelanceerd werd, stelt in een periode van drie jaar een reeks van activiteiten en evenementen voor. Deze leerstoel, met twee researchers, is van plan om de uitwisselingen tussen de gemeenschap van circulaire researchers en andere gewestelijke actoren in de transitie naar een circulaire economie flexibeler en dynamischer te organiseren.

STAND VAN ZAKEN INZAKE SAMENWERKING

De samenwerking met meerdere actoren is essentieel voor de ontwikkeling van de circulaire economie in Brussel. In het kader van het GPCE nemen **196 personen van 91 organisaties** deel aan deze dynamiek als themacoördinator, trekker, medewerker of input expert. We analyseren in onderstaande grafiek deze actoren in drie categorieën openbaar/privé/federatie. **Hoewel ze voornamelijk door de overheid worden aangestuurd, zijn bedrijven sterk betrokken bij het proces, ofwel via de federaties ofwel via de verschillende maatregelen.**

Verdeling van de 91 deelnemende organisaties aan het GPCE in drie categorieën: openbaar/privé/federatie

In totaal zijn **49 nieuwe samenwerkingsverbanden** ontstaan sinds de lancering van het GPCE. Deze samenwerking kan van verschillende orde zijn:

- Het Platform van de Actoren voor het Hergebruik van Bouwelementen (RD 15) werd opgericht in 2017. Het groepeert een twintigtal entiteiten met uiteenlopende profielen (researchcentra, federaties, verenigingen, professionals uit de bouwsector, verdelers van bouwmaterialen,...). De doelstellingen van dit platform zijn divers: sensibilisering en verspreiding van inspirerende praktijken, in werkgroepen nadenken over het wegnemen van de belangrijkste obstakels van hergebruik, initiatieven harmoniseren, nieuwe samenwerkingsverbanden opstarten,

- Net Brussel werkt samen met de federatie Ressources en de vzw Les Petits Riens voor de lancering van drie concrete projecten op het gebied van voeding en groot AEEA, de bouw van een kringloopcentrum in het containerpark en de invoering van bewarende inzamelingen in Sint-Pieters-Woluwe.
- Rond de maatregel CD 03 hebben de CBBH, de cluster Ecobuild, Baticrea en Greenbizz een netwerkevent georganiseerd om de banden te versterken tussen de actoren die begeleiding geven in de bouwsector (onder meer aanwezig: laureaten van beCircular, werknemers van de Mission Locale van Brussel-Stad, bouwondernemingen uit de pool van het CBBH).

Elke 3 maanden wordt er een vergadering georganiseerd met alle 14 thema-coördinatoren. Deze vergaderingen zijn de plek bij uitstek om synergie tussen de thema's te creëren en om de stand van zaken van de maatregelen te bespreken, maar ook om voorstellen te doen of moeilijkheden van de actoren te bespreken.

We noemen nog andere partnerschappen:

- De ontmoeting tussen Perspectives en Communa (Laureaten beCircular) om samen na te denken over een betere afstemming tussen stadsplanning en tijdelijk gebruik om het ontstaan van productieactiviteiten te bevorderen.
- Talrijke organisaties en federaties doen aan prospectie voor de projectoproep beCircular. Ze organiseren informatiesessies onder hun leden en begeleiden hen in de kandidatuurstelling.
- De federatie Ressources en Oxfam werken samen om een economisch model van de functionele economie in de IT- sector (maatregel RD22) te testen. Leefmilieu Brussel zal de voorgestelde dienst testen om die vervolgens verder uit te breiden.
- De samenwerking tussen de actoren van verschillende types binnen RD 17: BECI, Desso, CityDepot, CBBH voor de recyclage en het bewaren van tapijttegels.

ONDERSTEUNINGSMATREGELEN

Om de manier van werken binnen de circulaire economie ingang te doen vinden, moeten de economische actoren passende en relevante ondersteuning krijgen.

Maatregel AEI 1A is transversaal ten opzichte van de begeleiding binnen het GPCE, omdat die gaat over de ontwikkeling van een **platform voor de coördinatie van de begeleiding in de circulaire economie**, dat het ondersteuningsaanbod zichtbaarder, coherenter en efficiënter zal maken. In dit stadium zijn **22 actoren bij deze maatregel betrokken**. Ze hebben 4 vergaderingen gehouden sinds mei 2017 met als doel het ondersteuningsaanbod in het BHG in kaart te brengen.

De **barometer van de circulaire economie** heeft in het kader van deze maatregel 126 antwoorden van Brusselse ondernemingen ontvangen (tussen mei en juli 2017). De barometer werd gecommuniceerd via de netwerken van Hub.Brussels, Leefmilieu Brussel en hun partners (BECI, UCM, enz.) en geeft de perceptie weer van bedrijven die al interesse hebben in de circulaire economie. De interpretatie van bovenstaande elementen moet dus rekening houden met deze factor. De belangrijkste conclusies van deze barometer zijn:

- **87% van de responderende bedrijven ziet de circulaire economie als een kans voor de komende jaren.** De belangrijkste reden hiervoor is het behoud van klanten of de werving van nieuwe klanten.
- **9% van de responderende bedrijven implementeerde ten minste één circulaire actie.** De meeste bedrijven werkten aan de recycling van hun afval, de aankoop van duurzame hulpgoederen, de vermindering van het energieverbruik en de implementatie van de korte keten.
- **50% van de bedrijven** die geen circulaire acties gedaan hebben, noemde het **gebrek aan kapitaal om hun aanpak te financieren** als het grootste obstakel. Twee andere problemen worden vaak vermeld: gebrek aan vaardigheden en gebrek aan tijd.

De volgende barometer is gepland voor 2018. Het tweeledige doel van een grotere steekproef van bedrijven is ten eerste om de progressie in de aanpak voor een circulaire economie te beoordelen en ten tweede om de relevantie van het bestaande ondersteuningsaanbod in de circulaire economie in het Brussels Gewest te garanderen.

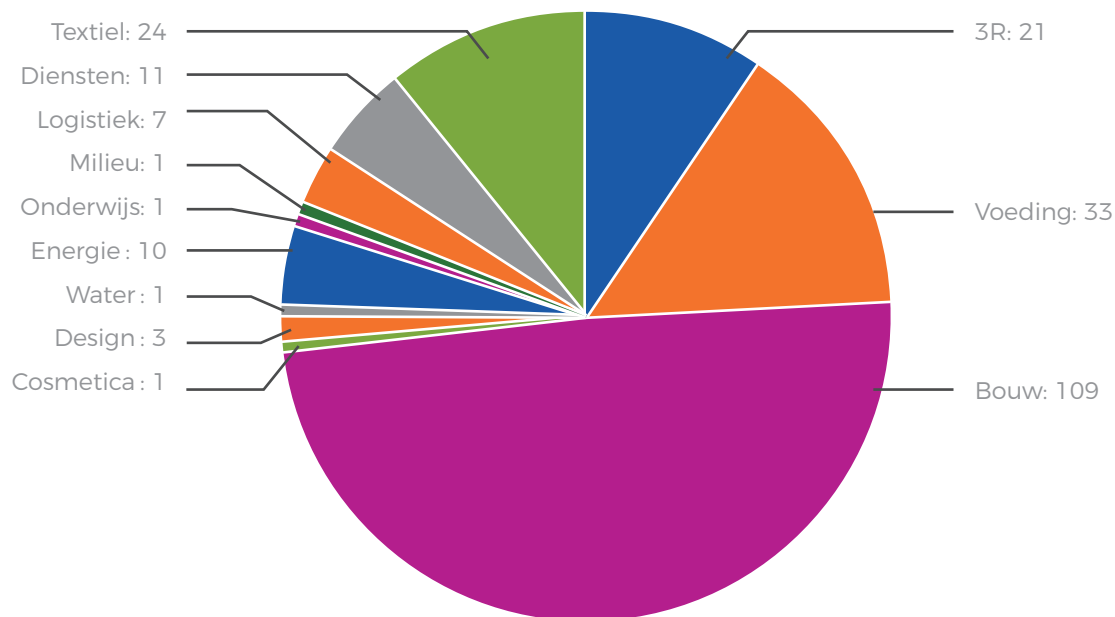

Bovendien stelt het **GPCE zich ten doel om 200 start-ups en bestaande bedrijven in de circulaire economie te ondersteunen tegen 2019.**

In deze paragraaf worden twee belangrijke indicatoren behandeld en ten eerste **het aantal bedrijven dat wordt ondersteund in de circulaire economie.**

Deze indicator wordt geconsolideerd op basis van 13 maatregelen uit het GPCE die worden geïmplementeerd door 8 administraties. Tijdens de jaren 2016-2017 werden **in totaal 222 bedrijven of ondernemers uit de volgende sectoren ondersteund.**

222 ONDERSTEUNDE ONDERNEMINGEN

Tegelijk werden in dezelfde periode 262 ondersteuning gegeven. Dit betekent dat sommige bedrijven diverse soorten ondersteuning of opeenvolgende ondersteuning bij één operator hebben gekregen.

Binnen het GPCE worden **verschillende types ondersteuning** gegeven:

- **Baticrea:** Biedt ondersteuning aan kandidaat-ondernemers om hun project in de bouwsector te ontwikkelen en te testen.
- **Ecobuild.brussels (hub.brussels):** Brengt als cluster specifieke expertise aan en biedt hulp aan Brusselse zko/kmo's om zich te structureren en een groter marktaandeel te verwerven in de duurzame bouw- en renovatiesector, specifiek door de clustering van zijn leden.
- **Greentech.brussels (hub.brussels):**
 - Ondersteunt bedrijven, inclusief bedrijven die gevestigd zijn binnen Greenbizz, bij hun zakelijke aanpak, de bepaling van een commerciële doelgroep, het ontwerp van het businessmodel rekening houdend met het circulaire aspect, enz. Deze ondersteuning past zich aan de behoeften van het bedrijf aan.
 - Zet clusters van ondernemingen in beweging;
 - Begeleidt de oprichting van ondernemingen via greenlab.brussels;
- **Leefmilieu Brussel:**
 - Technische ondersteuning op circulaire werven
 - Ondersteuning via Resilience design: tool om een bestaande onderneming te ondersteunen en weerbaarder te maken door te werken aan zijn diensten, producten en interne organisatie.

- **WTCB**: technische ondersteuning van afvalscheiding op werven (RD14);
- **CBBH**: aanstelling van een facilitator in de circulaire praktijk en ondersteuning van de kandidaten voor de projectoproep beCircular (AED 1);
- **UCM**: ondersteuning van de kandidaten voor de projectoproep beCircular (AED 1);
- **City-Dev** (Irisphere): ondersteuning van bestaande ondernemingen voor het creëren van synergie (AEI3).

Tegelijk zijn als gevolg van deze ondersteuning 77 concrete plannen in de circulaire economie gestart (2016-2017). Deze worden omschreven als wijzigingen die van invloed zijn op het bedrijfsmodel van de organisatie. Bijvoorbeeld:

- de oprichting van een **cluster van ondernemingen** zoals Kubeko na de begeleiding van 7 ondernemingen met complementaire activiteiten in de bouw en de renovatie;
- **proefwerven** voor het beheer van bouwafval zoals het project City Dox, met de installatie van een tijdelijke stortplaats beheerd door een actor in de sociale economie;
- **ecologisch ontwerp** van producten zoals LumiFungi lampenkappen gemaakt op basis van oesterzwammen (PermaFungi – Laureaat 2016);
- de **oprichting van ondernemingen** zoals het Boentje Café dat het eerste volledig afvalloze koffiehuis is in Brussel. Het werd opgestart in Schaarbeek na de ondersteuning van Greenlab. brussels en was eveneens winnaar van de Greenlab publieksprijs. De leveranciers zijn strikt plaatselijk, de decoratie is tweedehands en het hele servies zal een precieze procedure volgen om plastic en ander afval te voorkomen;
- de start **als zelfstandige** op de arbeidsmarkt na een proefperiode binnen Baticréa. Dit is bijvoorbeeld het geval voor Florian Girault. Hij is momenteel bezig als ambachtsman in de bouwsector (schrijn- en timmerwerk) en wordt ondersteund door de cluster Ecobuild.brussels.

Dit cijfer van concrete realisaties moet genuanceerd worden, omdat er in de meeste gevallen geen follow-up is na de ondersteuning. Bovendien kan de timing van de implementatie van acties na ondersteuning verschillen van bedrijf tot bedrijf. Van de 77 concrete realisaties hebben er 52 een financiering ontvangen (AED 1, RD 13 et RD 14).

FINANCIERINGSMAATREGELEN

Financiële instrumenten ter ondersteuning of stimulering van het ondernemerschap in de circulaire economie zijn onderverdeeld in drie categorieën: premies of subsidies zonder uitzicht op terugbetaling, financieringen in kapitaal of leningen en een fiscaliteit die bepaalde werkings- of productiewijzen stimuleert of ontmoedigt.

In deze context zal het Gewest tegen 2019 een geheel van samenhangende maatregelen hebben ingevoerd om de ondernemingen die werkzaam zijn in de circulaire economie, alsook klassieke ondernemingen die een circulaire logica willen opnemen in hun model, te financieren en dit via een aanpassing van de bestaande gewestelijke steunmaatregelen voor de ondernemingen. Het Gewest zal worden erkend voor zijn regelingen en zal door zijn aantrekkelijke en ondersteunende omgeving ondernemingen aantrekken die een pioniersrol spelen op het vlak van de circulaire economie.

(uittreksel uit het GPCE, maart 2016)

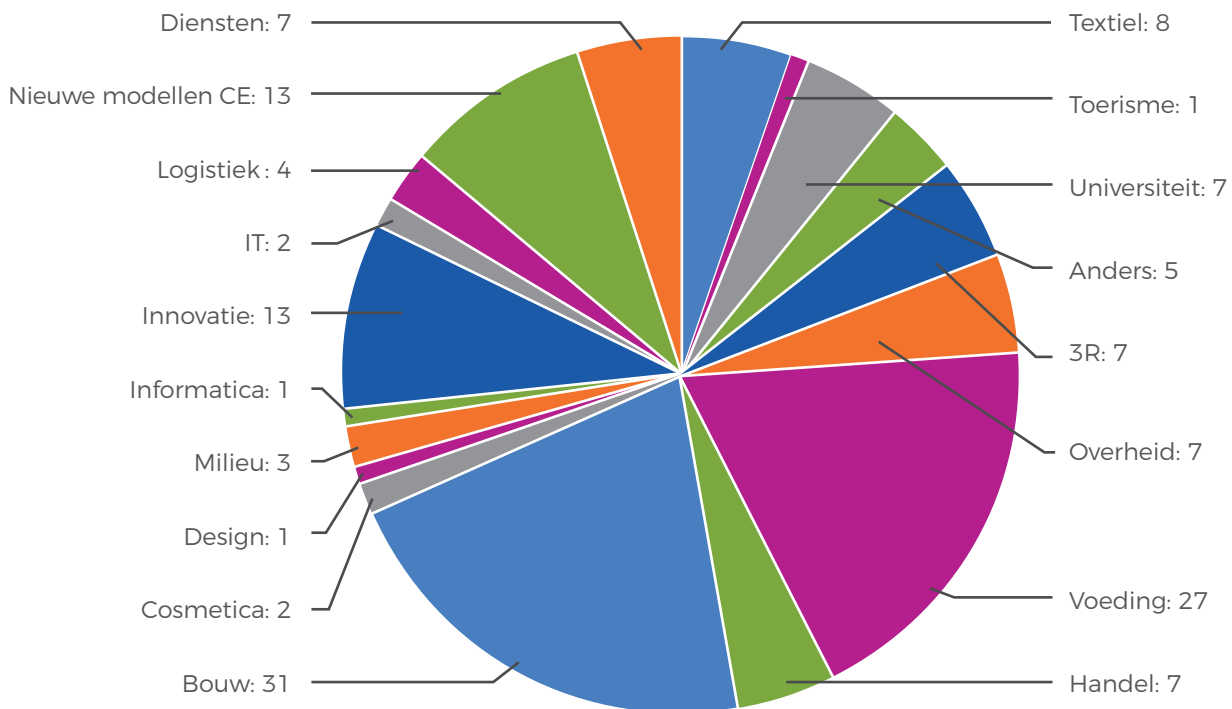
Van de financiële instrumenten voor de circulaire economie werd eerst voorrang verleend aan projectoproepen. We vermelden onder meer:

- De projectoproep **beCircular** met gefinancierde bedragen die schommelen tussen de 5.000 en 80.000 €.
- De **beurzen voor circulaire economie** van Village Finance zijn bestemd voor start-ups en zko's.
- De **projectoproep ter ondersteuning van innovatieve sociale ondernemingen** is gericht op 5 soorten projecten: innoverende projecten van starters, schaalvergroting, synergie tussen bedrijven, formalisering van projecten die gegroeid zijn uit de informele economie en ten slotte de deeleconomie. De financiële steun kan oplopen tot 80.000 euro per project;
- Het programma **Anticipate** van Innoviris is gericht op de financiering van onderzoeksprojecten in de mens- of exacte wetenschappen. In 2017 waren de onderwerpen: maatschappelijke en burgerparticipatie, circulaire economie en ten slotte gezondheid en milieu.
- De projectoproep **OpenSoon** heeft betrekking op toekomstige handelaars die een commerciële activiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest willen opstarten.

In 2016 en 2017 werden **281 financieringsaanvragen** ontvangen en behandeld in het kader van de 7 maatregelen van het GPCE. Deze projecten gaan over verschillende thema's, zoals voedsel, bouw, innovatie en nieuwe modellen voor een circulaire economie.

Van deze aanvragen werden er in totaal **139 projecten** geselecteerd en financieel gesteund voor een totale financiële ondersteuning van **€ 8,3 miljoen euro**.

Verdeling per sector van ondernemingen die financiering hebben ontvangen (2016-2017).

Het GPCE voorziet ook in andere financiële instrumenten, zoals:

- Een **verhoging** voor bedrijven met een circulaire aanpak in het kader van de ondersteuning van economische expansie en de toegang van deze bedrijven tot steun bij aanwervingen voor uitstekende economische projecten. De selectiecriteria van bedrijven die recht hebben op deze steun worden momenteel uitgewerkt (korte keten, ecologisch ontwerp, besparingen op grondstoffen). In dit stadium ligt de ordonnantie in derde lezing bij de regering, zodat deze eind 2018 operationeel kan worden.
- Het **beCircular-fond** dat bedoeld is om ondernemingen die actief zijn in de circulaire economie te financieren, zal ondergebracht worden bij Brustart. Er zal een bedrag van 1,5 miljoen euro gespreid over 3 jaar beschikbaar zijn als lening of als kapitaal met een bijdrage tussen 70.000 en 100.000 €.
- Na de Annual Meeting (september 2017) hebben de financieringsactoren (Scale Up, LITA.CO, Triodos, Village Finance, GIMB) de behoefte uitgesproken om elkaar te ontmoeten om meer synergie te creëren tussen hun financieringsactiviteiten. Deze dynamiek zal in 2018 worden voortgezet via maatregel AED 6 (netwerk van financiële actoren).

OPLEIDINGSMAATREGELEN

Tegen 2025 zal het Gewest beschikken over een volledig en goed gesmeerd pakket aan opleidingsmodules en -tools in de circulaire economie die voortdurend worden bijgewerkt en onderbouwd door feedback van de actoren op het terrein (met name over nieuwe competenties die vereist worden door de managers, nieuwe businessmodellen die verband houden met de circulaire economie, enz.). In deze tools zal het begrip beroeps- en opleidingstraject worden geïntegreerd.

(uittreksel uit het GPCE)

De opleiding binnen het GPCE wordt omkaderd door 16 maatregelen en 9 opleidingsinstellingen. De activiteiten als gevolg van **deze maatregelen hebben geleid tot de fopleiding/sensibilisering van 1423 personen.**

Van de goed gevorderde maatregelen vermelden we de volgende voorbeelden:

- De dienst 4ECO van UCM in samenwerking met MAD (Mode And Design Brussels) heeft het opleidingspakket voor ecodesign van de Antwerpse Hogeschool Artesis vertaald en aangepast naar de Brusselse context. Deze kit is gratis en wordt verspreid via 4 instellingen: ECAM, EPHEC, de hogeschool Francisco Ferrer en ICHÉC. De online cursus MOOC (Massive Open Online Course) werd ontwikkeld en richt zich op duurzame bedrijfsmodellen, zoals milieubeheer, ecodesign, economische herbestemming, functionele economie en deeleconomie.
- De ecodesignpool van MAD stelt leerlingen van 5 instellingen voor hoger onderwijs voor om circulaire economie in hun groepswerken te integreren en ze tijdens hun uitvoering op te volgen. In totaal 980 leerlingen van Francisco Ferrer, de Académie des Beaux-Arts, ECAM, La Cambre en ESA Saint-Luc namen deel aan de presentatiesessies. **69 projecten** werden door MAD geanalyseerd en 25 werden er tijdens hun uitvoering opgevolgd.
- DevzwMission Locale voor werkgelegenheid van Vorst, de vwz Ressources en de Service Francophone des Métiers et des Qualifications (SFMQ) hebben een opleiding tot kringloopmedewerker ontwikkeld. In 2017 vond de eerste editie plaats, die 12 werkzoekenden verwelkomde, die samen 600 lessen gevolgd hebben, met inbegrip van 120 uur stage. 3 deelnemers hebben reeds een arbeidscontract. De organisatoren zijn zeer enthousiast over deze eerste editie en willen nieuwe partnerschappen uitbouwen die de kwaliteit van hun aanbod kunnen verbeteren.
- Onder de maatregel CD9 over de integratie van de EU-beginselen rond onderwijs, vinden binnen EFP Bruxelles twee innoverende projecten plaats.

ILLUSTRATIE BRIC-PROJECT:
Copyright VUB / Anne Paduart

- Het BRIC-project gaat over het ontwerpen, bouwen en afbreken van een duurzame, evolutieve en omkeerbare module. Het is een educatieve tool die volledig is gemaakt door en voor de auditors van EFB. BRIC 1 is in opbouw en zal in mei 2018 gedemonteerd worden om vervolgens een tweede cyclus in het volgend academisch jaar te beginnen.

- Het project MØDÜLL 2.0, georganiseerd door BRC-Bouw en gesteund door Leefmilieu Brussel, is vandaag een nieuwe uitdaging voor leerlingen van diverse scholen, zodat het een antwoord kan bieden op de concrete behoeften van de werkruimte (zoals kantoren).
- BRC-Bouw organiseert opleidingen in circulaire economie aangepast aan de bouwsector voor docenten en werknemers. Daarvoor ontwikkelt het BRC-Bouw activiteiten op het gebied van monitoring, het opstellen van een curriculum vitae, sensibilisering van institutionele besluitvormers en proefopleidingen aan docenten en werknemers. In 2017 werden 34 docenten en 20 werknemers opgeleid.

SENSIBILISERINGSACTIES

De invoering en het succes van de circulaire economie bij bedrijven impliceert de mobilisatie en de betrokkenheid van veel actoren. Sensibiliserings- en informatiecampagnes zijn daarom essentieel om het gedrag te veranderen, maar ook om het creëren van innovatieve bedrijfsmodellen aan te moedigen.

Tegen deze achtergrond wil het Brussels Gewest in 2019 een voortrekkersrol vervullen in de informatie over de circulaire economie via zijn activiteiten in Europese netwerken voor het uitwisselen van ervaringen en Europese projecten in verband met de circulaire economie.

Op Europees niveau won het GPCE de **Eurocities 2017-prijs** in de categorie Innovatie. Eurocities is het netwerk dat grote Europese steden samenbrengt om samen te werken en om Europese instellingen aan te moedigen een antwoord te bieden op de gemeenschappelijke uitdagingen die van invloed zijn op het dagelijks leven van Europeanen. Een beloning die de positie van het Brussels Gewest als internationale pionier bevestigt.

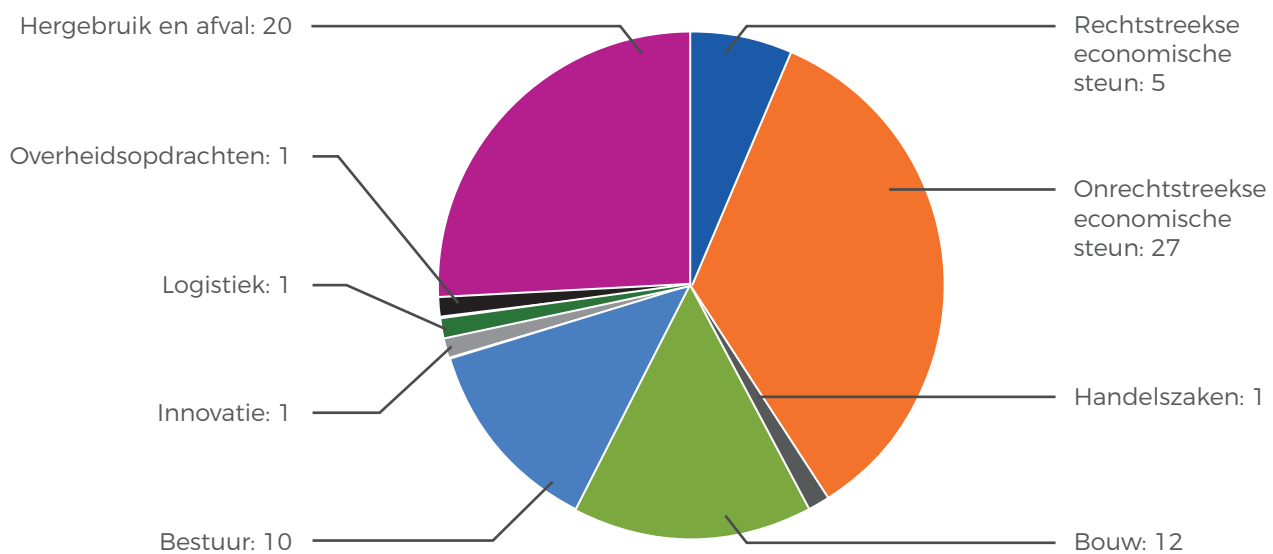

Het GPCE streeft ernaar om 2000 economische spelers te sensibiliseren voor de circulaire economie via fysieke evenementen rond opleidingen en sensibilisatie en 20.000 via digitale informatie tegen 2019. Deze ambities worden geanalyseerd aan de hand van de onderstaande cijfers.

- Er werd een website gemaakt voor het Be Circular-programma, die de informatie over acties, succesverhalen en evenementen in de circulaire economie centraliseert. De website www.circulareconomy.brussels wordt per maand gemiddeld 1000 keer bezocht.
- De nieuwsbrief becircular wordt maandelijks naar meer dan 1000 contactpersonen verstuurd, onder wie 235 nieuwe abonnees via de website. De openratio bedraagt ongeveer 30%.
- Diverse organisaties en partners sturen het nieuws en de informatie van het GPCE door en communiceren met het logo dat ontwikkeld werd.
- Be Circular is ook aanwezig op de sociale media met een facebookpagina om een breder publiek te bereiken en om video's grootschaliger te verspreiden. De pagina werd gelanceerd in juni 2017 en telt na 6 maanden meer dan 600 abonnees.
- **#becircular** wordt ook vaak gebruikt tijdens evenementen of door winnaars van een projectoproep.

- De video's zijn goed voor meer dan 44.000 views. We vermelden onder andere de presentatie van de laureaten van beCircular 2016 maar ook de video van BRC-Bouw over hoe de circulaire economie in de praktijk wordt gebracht in een bouwonderneming.
- **Er werden 30 publicaties uitgegeven over circulaire economie** en de mogelijkheden om een economische activiteit te ontwikkelen. Bijvoorbeeld:
 - Een studie in het kader van de MP 2-maatregel over het potentieel en de belemmeringen voor overheidsopdrachten in de circulaire economie. In deze context werd een studiedag georganiseerd. 50 aanbestedende diensten zijn op de hoogte gebracht van de mogelijkheden om bij openbare aanbestedingen de circulaire economie te integreren.
 - Een studie over Duurzaam Bouwen maakte een stand van zaken op van de circulaire economie en de uitdagingen in de sector. Inzake werkgelegenheid en de ontwikkeling van activiteiten wijst deze studie op het economisch potentieel van het in heromloop brengen van de materiaalstroom. Tegelijkertijd werden verschillende workshops georganiseerd met de sector om een duidelijke en gezamenlijke definitie op te stellen van de circulaire economie in het BHG en de te behalen doelstellingen.
 - De analyse van de verschillende praktijken rond biomethanisatie van gemeentelijk afval, uitgevoerd in het kader van het project Co-Create Phosphore. De feedback van meerdere steden gaf input aan dit onderzoeks- en actieproject.

Volgens de gedeeltelijk beschikbare cijfers zijn er niet minder dan **78 evenementen en studiedagen** georganiseerd voor een totaal van 1229 deelnemers in alle sectoren van het GPCE. De onderstaande grafiek geeft de verdeling van de evenementen per thema.

Verdeling van evenementen rond de circulaire economie die georganiseerd werden in 2016-2017.

Voorbeelden van evenementen:

- De **BeCircular Annual Meeting** werd voor de eerste keer georganiseerd in september 2017. Dit evenement bracht 300 deelnemers samen. 50 sprekers uit Brussel en Europa deelden hun ervaringen in de circulaire economie.

- De **plenaire vergadering van het Brussels Commerce Forum** bracht alle federale en gewestelijke organisaties voor de promotie en belangenbehartiging van de detailhandel in het BHG samen. Ze bespraken vier belangrijke thema's, waaronder de circulaire economie.
- De **vergaderingen en coachingsessies** georganiseerd als onderdeel van de acceleratieprogramma's van Greenlab. Er werd onder meer een intensief weekend georganiseerd door de coaches om de ondernemers te ondersteunen bij het ontwerp van hun project.

#beCircular

2. Analyse van de actieplannen en hun coherentie

DOEL: ANALYSE VAN DE RELEVANTIE VAN HET ACTIEPLAN VOOR ELK THEMA

1. Een gunstig normatief en wetgevend kader

Het WET-thema van het GPCE is opgesplitst in 3 maatregelen: (1) de optimalisatie van het mechanisme van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid met het oog op de ontwikkeling van de circulaire economie; (2) het Identificatieplatform voor technisch-administratieve belemmeringen (Cirede); (3) een prioritering van de belemmeringen die in het kader van de Cirede moeten worden opgeheven.

(1) De optimalisatie van het mechanisme van de UPV: de hervorming van het mechanisme van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid om de ontwikkeling van de circulaire economie te bevorderen, maakt deel uit van een sub-hoofdstuk van het nieuwe Hulpbronnen-Afvalstoffenplan (HABP), dat in november 2017 in een eerste lezing door de RBHG werd goedgekeurd. Aangezien het GPCE een economisch stimuleringsprogramma is dat werkt aan het veranderen van het bedrijfsaanbod en dat het HAP een milieuplan is dat gericht is op het activeren van de vraag, wordt de maatregel WET 1 van het GPCE uitgevoerd via het HAP.

Samengevat omvat het IPTAB de maatregelen WET 2 en WET 3, terwijl de maatregel WET 1 buiten het GPCE valt om uiteindelijk uitgevoerd te worden in het kader van het nieuwe HAP.

(2) en (3) De Cirede zal werken aan twee verschillende en complementaire benaderingen. De eerste benadering bestaat erin de technische-administratieve belemmeringen in kaart te brengen en weg te nemen in een intensieve dialoog tussen de openbare en de particuliere sector. De tweede benadering zal zich richten op de ontwikkeling van de toekomstige wetgeving en regelgeving of wijzigingen in de bestaande wetgeving/regelgeving volgens de 'Better Regulation' principes van de Europese Commissie. De EC vraagt om zich voornamelijk te concentreren op de belangrijkste uitdagingen om ruimte te laten voor innovatie op het terrein.

2. Rechtstreekse Economische Steun

Het thema 'Rechtstreekse Economische Steun' omvat **7 maatregelen**. De financiële hulpmiddelen ter ondersteuning van de ontwikkeling van de circulaire economie worden ingedeeld in drie categorieën: subsidies zonder uitzicht op terugbetaling, financieringen in kapitaal of leningen en fiscale stimuli. De eerste twee categorieën financiële hulpmiddelen werden prioritair ontwikkeld door middel van vier maatregelen die voor de jaren 2016-2017 als prioritair werden aangeduid:

- Het lanceren van een gezamenlijke projectoproep door BEW, LB en hub.brussels met een budget van 1 miljoen euro (DES1).
- De herziening van de ordonnantie betreffende de steun aan de economische expansie om elementen van de circulaire economie toe te passen (DES2).
- De oprichting van een financieringsfonds voor ondernemingen die actief zijn in de circulaire economie (DES3).
- Het toekennen van een beurs voor de oprichting van bedrijven die actief zijn in de circulaire economie (DES 5).

De maatregelen die al zijn genomen binnen dit thema zullen waarschijnlijk een terugkerend karakter krijgen en worden gehandhaafd.

De ontwikkeling van een financieel netwerk startte met twee complementaire benaderingen. Enerzijds zullen de actoren die gespecialiseerd zijn in de financiering van duurzame projecten worden uitgenodigd op het circulaire platform ter ondersteuning van de economie, waar een werkgroep zal worden opgericht om het financieringsaanbod in kaart te brengen. Aan de andere kant zijn banken vragende partij om bijeenkomsten te organiseren om een beter inzicht te krijgen in de circulaire economie.

3. Onrechtstreekse Economische Steun

De ondernemers en de bedrijven die voor een circulair economisch model kiezen, hebben voor de lancering en de ontwikkeling van hun activiteiten financiële steun nodig die is afgestemd op hun project, maar ook aangepaste en relevante begeleiding.

Het actieplan voor dit thema is gebaseerd op een reeks van bestaande tools en heeft tot doel dat de ondersteunende actoren een gemeenschappelijke Brusselse visie op de circulaire economie overbrengen.

De belangrijkste maatregel voor dit thema was de oprichting van een coördinatieplatform voor de begeleiding van de circulaire economie. Dit heeft een driedelig doel: het aanbod efficiënter maken ten behoeve van ondernemingen die actief zijn in of willen overschakelen naar de circulaire economie, communiceren/informereren over de steun in de circulaire economie en de ontwikkeling van ondernemingen in de circulaire economie en de verwachte resultaten observeren/monitoren. De visie is hier duidelijk om een coherente en duidelijke benadering te bieden van het begeleidingsaanbod in de circulaire economie aan elke doelgroep: ondernemer, bedrijf in oprichting, bedrijf in transitie,... in functie van zijn behoeften.

De andere 2 acties van het thema (hosting bij Greenbizz en het project Irisphère) sluiten op dit moment niet meer aan met de doelstellingen van het thema. Greenbizz is immers geen begeleider maar een incubator met als doel de hosting van bedrijven in ontwikkeling. Evenzo is het project Irisphère een project ter ondersteuning van de industriële ecologie dat integraal deel uitmaakt van het aanbod van het coördinatieplatform voor begeleiding van de circulaire economie.

De actoren van het platform stellen een aanbod voor dat veel verder gaat dan ondersteuning, bijvoorbeeld Greenbizz of citydev, Village Finance. Het is dan ook logisch dat het coördinatieplatform voor begeleiding zich ontwikkelt tot een algemeen platform voor steun aan de circulaire economie, waarin de drie fundamentele behoeften van ondernemingen aan bod moeten komen: begeleiding, financiering en vestigingsplaats. In de toekomst zal worden gewerkt aan een betere zichtbaarheid van deze drie pijlers.

Concreet worden de maatregelen van het thema 'onrechtstreekse economische hulp' de opdrachten die toegewezen worden aan het coördinatieplatform voor de begeleiding van de circulaire economie, dat zich ontwikkelt in de richting van het algemene ondersteuningsaanbod van de circulaire economie.

4. Innovatie - Innoveren, uittesten, demonstreren en monitoring

Bij de lancering van de strategie Circulaire Economie door de regering, werd innovatie aangeduid als het bepalend element om de transitie van onze maatschappij te verzekeren. De maatregelen van deze pijler hebben betrekking op zowel rechtstreekse als onrechtstreekse ondersteuning. In 18 maanden tijd is een groot aantal vorderingen geboekt.

Een belangrijke verwezenlijking was de oprichting van de leerstoel Circulaire Economie, die het mogelijk maakte om centrale steun te geven aan de verschillende onderzoeksactoren. Bovendien subsidieert Innoviris via de maatregelen Innov 6 en Innov 8 momenteel een tiental projecten rond thema's die specifiek zijn voor de circulaire economie, zoals de belangrijke kwestie van de vraag van de burger.

Deze leerstoel zal een grotere valorisatie van deze projecten garanderen doordat deze input geeft aan het overheidsbeleid. Bovendien is het de bedoeling om de circulaire economie centraal te stellen in de academische onderzoeksprogramma's. Deze dynamiek zal nog worden versterkt door de uitreiking van een thesisprijs in de circulaire economie.

Wat de bedrijven betreft, is de recente implementatie van de cluster CircleMade door HUB Brussel de kern van het programma om hen te helpen innoveren. Dit zal verschillende doelen hebben: een reflectiekamer geven aan deze sector, de verspreiding van goede praktijken mogelijk maken of synergie tot stand brengen die bedrijfsclusters helpen ontwikkelen.

5. Thema Overheidsopdrachten - Voorbeeldfunctie van de overheid en capaciteitsversterking van de ondernemingen

De maatregel OO1 van het hoofdstuk Overheidsopdrachten van het GPCE voorzag in de goedkeuring van de uitvoeringsbesluiten van de ordonnantie van 8 mei 2014 betreffende de milieu- en ethische bepalingen in openbare aanbestedingen. Wegens een bevoegdheidsconflict met de federale wetgeving heeft de regering echter besloten deze ordonnantie in te trekken. Om tegemoet te komen aan de belangrijke opportuniteit die dit verzoek van de overheid inhoudt, werd aan Leefmilieu Brussel gevraagd twee voorstellen voor de regering voor te bereiden als alternatief:

- een ordonnantie met betrekking tot de voorbeeldfunctie van de overheid inzake milieu
- de uitwerking van een gewestelijke strategie voor duurzame en circulaire overheidsopdrachten die de overheid de instrumenten moet geven om de doelstellingen van de voorbeeldfunctie van de ordonnantie na te leven.

Een nota over de gewestelijke strategie werd opgesteld en zal tegen de zomer van 2018 voorgelegd worden aan de regering, samen met het voorontwerp van ordonnantie betreffende de voorbeeldfunctie van de overheid inzake milieu. Het bevat verschillende aanbevelingen die onder meer gebaseerd zijn op de studie 'Overheidsopdrachten en Circulaire Economie' uitgevoerd door het Vlaamse studiebureau VITO in het kader van de maatregel OO2 van het GPCE.

Ondertussen kon de maatregel OO3, die voorzag in de organisatie van gesprekken tussen aanbestedende overheden en bedrijven en de begeleiding van aanbestedende overheden voor pilootprojecten, niet verder worden uitgediept. Niettemin heeft Leefmilieu Brussel zich als aanbestedende overheid ingeschreven voor de projectoproep Green Deal Circular Procurement georganiseerd door de OVAM in het kader van Vlaanderen Circulair. Zo wordt de verbintenis aangegaan om tussen 2018 en 2019 twee

pilootprojecten voor overheidsopdrachten op te starten. LB zal dan kunnen profiteren van het door Vlaanderen Circulair opgezette systeem en meer vertrouwd raken met de belangrijke methodologische elementen van de begeleiding van circulaire overheidsopdrachten. LB wil op deze manier haar expertise verder uitbreiden en meer inzicht krijgen in het opzetten van een begeleidingsaanbod in het Gewest.

In het kader van de maatregel OO4 om de capaciteit van de bedrijven te versterken, heeft de cluster Ecobuild.Brussels een enquête uitgevoerd bij zijn leden over de Brusselse OO en verschillende vergaderingen georganiseerd met de Brusselse aanbestedende overheden. De Cluster heeft onder haar leden ook een cluster van bedrijven samengesteld om in te spelen op de aanbestedingen die Sibelga heeft uitgeschreven voor het SolarClick-programma. De CBBH en BECI hebben op hun beurt twee van de acht thematische seminaries over de geplande overheidsopdrachten in 2018 georganiseerd. De CBBH is ook van plan een helpdesk voor OO op te richten voor haar leden. Overheidsopdrachten die het hergebruik bevorderen werden op de agenda geplaatst tijdens 3 werkgroepsessies van het hergebruikplatform van het GPCE. Het platform heeft een lijst met aanbevelingen voor actie opgesteld.

In het algemeen bevestigen de studie van het VITO en de werkzaamheden binnen het hoofdstuk Overheidsopdrachten van het GPCE het hefboomeffect van de OO's voor de circulaire economie. De gewestelijke actie over dit thema moet verder worden versterkt door verder na te denken over voorstellen voor de invoering van een gewestelijke strategie inzake overheidsopdrachten.

6. Werkgelegenheid in de sectoren van de circulaire economie

Het gewestelijke werkgelegenheidsbeleid is afgestemd op individuele personen en doelgroepen en niet op sectoren. Er zijn dus geen specifieke maatregelen voor een bepaalde sector of een specifieke economische logica. De belangrijkste doelstelling van dit thema was om het Gewest te voorzien van een doeltreffend prospectief instrument voor het identificeren van beroepen in de circulaire economie van morgen. Dit begint zich te concretiseren in het onderzoek van het Brusselse Observatorium voor de Werkgelegenheid.

Aangezien het werkgelegenheidsthema nauw verband houdt met het opleidings-/onderwijsthema en met verscheidene sectorale integratiemaatregelen, met name de maatregel DB10 die erop gericht is de beginselen van de circulaire economie te integreren in de inschakeling, wordt voorgesteld om in de toekomst een geïntegreerde aanpak te ontwikkelen voor de werkgelegenheids- en opleidingsthema's van het GPCE. De ontwikkeling van de activiteiten van het Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid, die nu ook opleiding omvatten, zal ook leiden tot een geïntegreerde aanpak binnen het GPCE..

7. Van opleiding en onderwijs hefboomen voor de toekomst maken

Het thema Opleiding van het GPCE is samengesteld uit 10 maatregelen met elke verschillende doelgroepen en doelstellingen:

- De maatregel OPL 1, strategisch verbonden aan maatregel WERK1, betreft de kwalitatieve en kwantitatieve bepaling van de vaardigheden en opleidingen die nodig zijn voor de circulaire economie.
- 4 maatregelen – OPL 2/ OPL 3/OPL 4 en OPL 8 – zijn gericht op de ontwikkeling en het beschikbaar stellen van hulpmiddelen en op de centralisatie en verspreiding van informatie die leerkrachten in staat stellen de circulaire economie in hun cursussen te integreren.
- 4 andere maatregelen – OPL 5 / OPL 6 / OPL 9 / OPL 10 – hebben als doelgroep studenten.
- Maatregel OPL 7 richt zich tot zelfstandigen en bedrijfsleiders.

Van deze tien maatregelen worden er twee als niet-prioritair beschouwd en deze werden dus nog niet uitgevoerd (OPL 6 en OPL 9), terwijl één maatregel nog niet werd uitgevoerd wegens personeelsgebrek voor de realisatie (OPL 1).

Andere maatregelen die voortvloeien uit de sectorale aanpak vervolledigen de acties van dit thema. Drie maatregelen van het luik duurzaam bouwen (DB 5, DB 9 en DB1 0) hebben respectievelijk betrekking op de aanpassing van bestaande opleidingen en de integratie van de circulaire economie in het onderwijs en de inschakeling. Voor het luik 'Grond-Afvalstoffen' is de maatregel van GA 18 bedoeld om opleidingen tot kringloopmedewerker aan te bieden.

Ondanks de organisatie van de opleiding van lesgevers over de circulaire economie in de bouwsector, de ontwikkeling van educatieve instrumenten, zoals MOOC van het UCM, Modüll van het BRC-Bouw, het BRIC-project van EFP of het opzetten van een interessante dynamiek tussen scholen door de begeleiding door MAD, ondervinden de pilootprojecten van het thema Opleidingen te vaak moeilijkheden die de uitvoering van hun project vertragen of hun impact beperken. De belangrijkste beperkende factor is het feit dat de circulaire economie niet geïntegreerd is in de basisleerstof en de handboeken van de Federatie Wallonië-Brussel. De integratie van de circulaire economie in de verschillende onderwijsniveaus en -types (hoger, middelbaar, enz.) is dan ook gebaseerd op de belangstelling van de leerkrachten voor dit thema en hun persoonlijke investering in de ontwikkeling van specifieke modules. Om dezelfde redenen kan EFP de circulaire economie niet opnemen in haar Passeport Réussite. Een ander probleem vloeit voort uit deze beperking: het uitreiken van attesten voor de vaardigheden die verworven zijn binnen opleidingen over de circulaire economie. Personen die bijvoorbeeld MOOC gevolgd hebben dat ontwikkeld werd door het UCM in samenwerking met ECAM, behalen na hun opleiding geen certificaat.

8. Bouw

Het doel van het thema Bouw bij de goedkeuring van het GPCE was om de bouwsector te voorzien van een concrete visie en doelstellingen voor de transitie naar een circulaire economie.

Het Gewest beschikt vandaag over een eerste stand van zaken (Overzichtstabel van de bouwsector) en een visie om de circulaire economie tegen 2050 centraal te stellen in alle acties (Studie: 'De circulaire economie in de Brusselse Bouwsector').

Wat de mobilisatie betreft, neemt de Brusselse bouwsector actief deel aan de 13 maatregelen van het thema Bouw van het GPCE.

In deze eerste fase van het GPCE zijn verschillende pilotprojecten van start gegaan die van invloed waren op de verschillende dimensies van het economische en sociale leven in het Gewest. Voorbeelden hiervan zijn de modulaire ontwerpprojecten die door auditors in opleiding worden uitgevoerd, de capaciteitsversterking van clusters van ondernemingen, de ondersteuning voor de oprichting van circulaire werven, de sensibilisering en opleiding van lesgevers, de opleiding van werknemers en toekomstige werknemers in de sector, en het opzetten van netwerken die het ontstaan van synergie bevorderen. Deze verschillende acties maken het mogelijk een eerste praktisch inzicht te verwerven in wat de transitie naar een circulaire economie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betekent.

Nu en in de toekomst is het van belang het begonnen werk voort te zetten, aan te vullen met andere pilotprojecten en na te denken over hoe het kan worden geïntensiveerd.

9. Thema Grond- en Afvalstoffen:

2018 is een scharnierjaar wat betreft Grond- en Afvalstoffen :

- Openbaar onderzoek en goedkeuring van het HABP (Gewestelijk Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan) na goedkeuring tijdens eerste lezing in november 2017 ;
- Evaluatie en voorbereiding van het GPCE 2.0

In deze context, en gezien de thematische coordinatie Grond- en Afvalstoffen van het GPCE ook het nieuwe HABP coordonneert, wordt voorgesteld om dezelfde structuur te gebruiken voor beide plannen/programma's.

Aangezien het HABP de algemene gewestelijke strategie in termen van het GA bepaalt, stellen wij voor om de structuur van het HABP over te nemen om het GA-deel van het GPCE te structureren. Het GPCE wordt zo de operationele tegenhanger van het HABP wat betreft de ontwikkeling van economische activiteiten inzake Grond- en Afvalstoffen.

Het tijdschema van deze twee plannen en programma's is ook een gelegenheid om de onderlinge coherentie te verbeteren.

Het nieuwe thema GA van het GPCE zal daarom worden aangepast aan de verschillende strategische doelstellingen die in het HABP zijn gedefinieerd:

- Stimuleren van nieuwe circuits;
- Ontwikkeling van een nieuwe economie in duurzaam beheer van grondstoffen (B2C);
- Verandering van de consumptiegewoontes bij professionele activiteiten en aanmoediging in de richting van Zero Waste (B2B);
- Voortzetting van de transitie van de bouwsector naar een circulair beheer van bouwmaterialen en -afval;
- Aanmoediging van de acties van publieke en private afvalstoffenbeheerders om tegemoet te komen aan de behoeften van het Gewest.

10. Logistiek

De maatregelen van de pijler Logistiek van het GPCE hebben een lage uitvoeringsgraad. Dit is voornamelijk te wijten aan het gebrek aan personeel en het feit dat de logistiek een economische sector is met een lage rendabiliteit en actoren met een sterke concurrentiepositie.

Alleen maatregel LOG 4 'Stimulering van de modale shift van goederen naar de waterwegen', die door de haven van Brussel wordt aangestuurd, heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt. Er werd een technische studie uitgevoerd voor een mobiele brug voor afvoer van grond. De financieringsmodaliteiten en het gebruik van de brug moeten nu door een comité van gebruikers worden gevalideerd.

Logistiek komt echter herhaaldelijk als een transversaal thema naar voren in diverse maatregelen van het GPCE, met name in de bouw, afval, voeding of bij projectoproepen van Be Circular.

De logistieke pijler moet de concrete logistieke behoeften van andere GPCE-projecten kunnen faciliteren en ondersteunen (kansen grijpen) en een multidisciplinair team opzetten voor projecttrekkers in productieactiviteiten in de circulaire economie. Er kunnen met name concrete projecten worden ontwikkeld om routes te optimaliseren, het aantal bewegingen te verminderen, niet-vervuilende of gedeelde voertuigen te gebruiken of reverse logistics toe te passen. Er zal extra personeel moeten worden ingezet.

Maatregel LOG 5 'Masterplan van het TIR-centrum' heeft betrekking op de belangrijkste gewestelijke logistieke vastgoedinfrastructuur (160.000 m²). Het TIR-centrum moet een centrale plaats innemen in de stedelijke distributie en de Brussels circulaire economie. NB: Het onderzoek naar de herontwikkeling van het TIR-centrum is niet opgenomen in het volgende masterplan van de Haven van Brussel, omdat het voorzien is in het GPCE.

11. Handel

Het thema handel omvat vier maatregelen die de ontwikkeling van de circulaire economie in de handelssector moeten bevorderen.

Voor de invoering van maatregel HAN 1 (lancering van 50 innoverende projecten) was er een gebrek aan samenwerking tussen actoren die handelaars begeleiden in de circulaire economie. Door dit gebrek aan synergie werd de maatregel beperkt tot de telling van de handelszaken die geholpen werden door Atrium bij hun implementatiestrategie. Atrium had geen begeleiding in de circulaire economie. De handelszaken werden begeleid via andere structuren (Greentech, Greenlab, Partnerdorp, UCM...).

Het is noodzakelijk na te denken over de behoeften van de handelaars om hen op de juiste manier te kunnen ondersteunen. Om de maatregel HAN 1 te realiseren moet men middelen voorzien en samenwerken om de impact van handelszaken op de circulaire economie te maximaliseren.

De maatregel HAN 2 (circulaire economie bij de inrichting van winkels) zal het mogelijk maken verschillende externe partnerschappen te genereren met mad.brussels en Design September. Deze maatregel zal ook de sensibilisering vergroten en nieuwe handelszaken ondersteunen voor Retail Eco-Design. Zo voedt HAN 2 HAN 1 door eerst middelen te voorzien, vervolgens kennis te verspreiden, te sensibiliseren en ten slotte te begeleiden. Zo zou het moeten evolueren: een thema per jaar behandelen voor de handelaars.

De maatregel HAN 3 (ontwikkeling van proefcases in ecodesign) van het UCM zal rond 10 oktober een eerste resultaat opleveren met de organisatie van een workshop waar 10 instrumenten worden voorgesteld voor een doeltreffende communicatie met de consumenten.

Op het vlak van maatregel HAN 4 (Brussels Commerce Forum), was de eerste versie van het BCF niet aangepast aan de verwachtingen van de federaties. Voor dit jaar is gekozen voor een nieuwe organisatie. Deze zal het mogelijk maken concrete projecten te ontwikkelen met de leden van het Forum.

12. Voeding :

De Good Food-strategie wordt momenteel na 2 jaar implementatie geëvalueerd. Er wordt voorgesteld om ernaar te verwijzen voor de analyse van het actieplan van het thema voeding.

13. Thema territoriale Benadering

Het actieplan van het thema Territoriale Benadering wordt uitgewerkt op basis van het type actoren dat actief is in een wijk of in de grootstedelijke gemeenschap, waarbij het principe van het geschikte actieniveau wordt toegepast. Hoewel sommige acties weinig relevant zijn gebleken voor het GPCE, zoals de maatregel TER 5 (projectoproepen Participatieve Duurzame Wijken voor gemeenten en OCMW's), die onder de het HAP valt (economische vraag in plaats van aanbod), of de maatregel TER 6 (strategie 'Fab labs'), lijkt tijdelijke bezetting een reëel antwoord te bieden op de behoeften aan ruimte en plaatsen voor ondernemers en circulaire bedrijven in oprichting.

Intussen heeft de reorganisatie van de publieke instrumenten voor ruimtelijke planning en ordening het landschap van de territoriale actoren gewijzigd en een herziening van het actieplan voor het thema Territoriale Benadering noodzakelijk gemaakt, waarbij met het oog op de toekomst rekening moet worden gehouden met het tijdschema van de verschillende projecten. Op grond van deze vaststelling blijkt dat er een grote behoefte is aan een actor die fungeert als brug en schakel tussen de verschillende actoren van de tijdelijke bezetting (CityDev, LB, MSI, Perspective,...). Deze actor zou dan een multidisciplinair team kunnen leiden, met als opdracht de economische actoren te begeleiden bij hun zoektocht naar ruimtes voor circulaire activiteiten.

Een concreet voorbeeld van een bijzonder interessante studie is deze van de kazernes van Elsene die het mogelijk zal maken een methode voor de begeleiding en uitvoering van tijdelijke bezetting te ontwikkelen. Wat de selectie van projecten voor tijdelijke bezetting betreft, rijst de vraag welke criteria gehanteerd moeten worden om circulaire economische projecten te identificeren.

#beCircular

3. Analyse van het beleid

VOORWOORD

Het GPCE definieert een bepaald aantal acties waarvan de uitvoering wordt aanbevolen.

Tegelijkertijd is het GPCE geen plan dat vastligt voor een welbepaalde periode. Het heeft een ingebouwd mechanisme dat ervoor zorgt dat het onderweg kan evolueren.

De aansturing, de uitvoering en het evolutieve karakter van het Gewestelijk Plan voor Circulaire Economie kunnen hun voordeel halen uit de ervaring van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu, die wijst op de noodzaak van:

- begeleiding van de projectleiders bij de geplande acties,
- transversaliteit en synergie tussen de acties,
- ingebouwde momenten voor de evaluatie en ontwikkeling van nieuwe actievoorstellen voor de actoren die een evolutief en iteratief co-constructieproces volgen,
- organisatie van een netwerkdynamiek tussen de partners van het GPCE via diverse activiteiten en evenementen.

Dit plan identificeert voor elke maatregel de piloot of piloten, de termijn en de operationele mijlpalen ("wie doet wat wanneer"). Van deze piloten wordt een bepaalde graad van autonomie verwacht bij de uitvoering van de maatregelen. Maar de uitvoering van het GPCE vereist een groot aantal actoren, rechtstreeks of onrechtstreeks zestig. Het zal nodig zijn om veel werk te steken in de verspreiding van informatie, het creëren van transparantie, het delen van ervaringen en netwerking. Ook de rapportering van successen en tegenslagen bij de uitvoering is een essentieel element voor het leerproces en de verbetering van de publieke actie.

“

Het coördinatiecomité heeft de taak om een flexibel instrument aan te bieden voor de coördinatie van maatregelen, de samenwerking van actoren en de communicatie en verspreiding van informatie

”

INLEIDING

De gegevens in dit rapport komen uit de analyse van een enquête (24 vragen) die de actoren van het GPCE (30 deelnemers) hebben ingevuld.

De rol van de piloot als verantwoordelijke voor de uitvoering van een maatregel **is relevant volgens 78% van de respondenten**. Ook zegt 83% van de trekkers “redelijk tevreden” te zijn over de uitvoering van hun maatregel.

De kwaliteit van de samenwerking is het belangrijkste element voor de goede uitvoering van de maatregel volgens 29 respondenten. Daarna komen de financiering en de beschikbaarheid van de gesprekspartners.

De **algemene coördinatie** en de **thematische coördinatoren** wisselen informatie uit, wat de uitvoering van de maatregelen ten goede komt, vinden de piloten.

De algemene coördinatie geeft input voor de methodologie en het actieplan volgens 46%.

De **website**, de **studiedagen** en de **Annual Meeting** zijn middelen om de uitwisseling van informatie te bevorderen.

Het innovatieve karakter van de circulaire economie wordt meermaals genoemd als een hindernis bij de uitvoering van maatregelen. Het is belangrijk dat de teams de visie van de circulaire economie goed beheersen om deze optimaal te integreren in hun acties. De vorming en bewustmaking door de voorstelling van concrete voorbeelden moet dus blijven bestaan in het vervolg van het GPCE. Als voorstel voor de verbetering van de Annual Meeting werd gesuggereerd om **bezoeken te brengen aan voorbeelden van projecten** die functioneren. Ook mag er meer gelegenheid worden geboden voor uitwisseling en netwerking.

De actoren geven eveneens aan dat de **coördinatie met ander regionaal beleid beter kan**. “Er is een begin, maar het kan nog beter.”

Er zou een duidelijke afstemming moeten zijn met onder meer het renovatiebeleid, het afvalplan (HABP), het Good Food beleid en het mobiliteitsplan. Dit zou de visie van het GPCE en het systemische karakter daarvan versterken, volgens de actoren. Vanuit dezelfde gedachte vinden de piloten dat er meer coherentie en coördinatie tussen de transversale en sectorale maatregelen zou moeten zijn.

Daarnaast is het belangrijk te benadrukken dat de actoren van het GPCE een **sterk gevoel hebben deel uit te maken van een gemeenschap van ideeën, praktijken en innovatie**.

De meerderheid van de respondenten vindt dat het GPCE de mogelijkheid biedt om alle noodzakelijke actoren te mobiliseren rond de circulaire economie in Brussel. Het enige aandachtspunt is de afwezigheid van grote bedrijven en kmo's.

In dat opzicht zouden openbare aanbestedingen met een voorbeeldfunctie voor de circulaire economie kunnen fungeren als hefboomen om grotere bedrijven te sensibiliseren.

De actoren **ervaren geen te hoge werklast** als gevolg van de rapportering. Het platform voor de samenwerking en de rapportering krijgt in dat kader de beoordeling “zeer bevredigend”.

Er komen veel **sterke punten** naar voren betreffende het voorgaande beleid en vooral de goede coördinatie tussen de ministeries, de oprichting van een netwerk van diverse actoren en de synergie. Maar ook het overleg en de co-constructie rond een gedeelde visie.

Als **zwakke punten** noemt men de indruk van versnippering, de aanpak die te sectoraal is en de beperkte schaalgrootte (alleen het gewest) die voor sommige onderwerpen weinig relevantie biedt.

www.circulareconomy.brussels